

BUDSJETTINNSPILL FAMILIE- OG KULTURKOMITEEN 2025

Norsk Skogfinsk Museum representerer historien til landets minst kjente nasjonale minoritet, og er således et nasjonalt senter på linje med Jødisk Museum, Kvensk Institutt og de samiske museene, men skal også tåle sammenlikning med de store nasjonale museumsinstitusjonene i Oslo, Trondheim og Bergen.

Det er dokumentert at kunnskapen i befolkningen om den skogfinske minoriteten er svært begrenset. Skogfinneforeningen har i sitt forslag til forsoningstiltak overfor Sannhets- og forsoningskommisjonen lagt vekt på at Norsk Skogfinsk Museum må utvikles til å bli kjernen i forsknings- og formidlingsaktiviteter knyttet til minoriteten. Sannhets- og forsoningskommisjonen foreslår selv følgende tiltak i sin rapport i juni 2023 (26.9.3 Pilar 3: Kultur):

«Kommisjonen foreslår at Norsk Skogfinsk Museum / Norjan metsäsuomalaismuseo blir etablert som et selvstendig nasjonalt kultur- og kunnskapssenter for hele den skogfinske minoriteten.»

Norsk Skogfinsk Museum skal i 2025 åpne et nytt museumsbygg, og har regnet ut at det krever minimum fire nye faste stillinger å kunne ha vanlige åpningstider og tjenestetilbud i det nye museet. Museet sendte sine krav basert på en grundig analyse til departementet allerede i november 2023.

Kulturministeren ga under sitt besøk på museet i mai 2024 inntrykk av at det skulle komme økte driftsmidler over statsbudsjettet for 2025. Fasiten er at departementet ikke har lagt inn forslag om noe utover en ordinær prosentvis økning av driftstilskuddet til museet. Dette er ikke tilstrekkelig til å kunne legge opp til full drift av museet etter at det blir åpnet i 2025. Sparetiltakene må på plass fra dag én.

Skogfinneforeningen mener det må vedtas en påplussing av den varige budsjetttrammen til museet med 15 millioner kroner. Det vil dekke lønn og andre tilknyttede kostnader til ti nye stillinger. Siden ansettelsene vil fordele seg utover i 2025, vil kostnaden bli om lag 7,5 millioner kroner i 2025. Det er et minimum av det som kreves nå i første omgang for å sikre en fullverdig nasjonal formidlingsarena for den skogfinske nasjonale minoriteten.

For Skogfinneforeningen

Rune H. Bjerke, leder

Vedlegg: Utdrag fra Norsk Skogfinsk Museums budsjettnotat

Ad. behov for stillingsutvikling ved Norsk Skogfinsk Museum – bakgrunnsinformasjon for stillingsbehov i sammenheng med budsjettsøknad for 2025

Ses i sammenheng med budsjettsøknad for 2025

Vedtatt på styremøte i NSM 23.november 2023

Bakgrunn

De fire eldre skogfinske museene (etablert mellom 1942 og 1990) konsoliderte seg i 2005 til Norsk Skogfinsk Museum. Allerede lenge før dette hadde de skogfinske museene arbeidet for å få bygget et museumsbygg for den skogfinske nasjonale minoriteten i Norge.

I revidert nasjonalbudsjett for 2013 ble det bevilget 2 millioner til et forprosjekt som skulle inneholde forprosjektutredning og arkitektkonkurranse. Utredningen var klar i juni 2014, og museet gikk direkte i gang med forarbeidet til å utlyse arkitektkonkurranse. Statens prinsippbeslutning om å fullfinansiere museumsbygg for de nasjonale minoritetene, medførte at vi måtte vente i nærmere 2 ½ år på svar fra Kulturdepartementet på hvor stort bygg som staten ville kunne finansiere.

Arkitektkonkurranse ble gjennomført i 2017 med 203 innkomne forslag fra 17 land, og med offentliggjøring av vinner i januar 2018.

Museets søkte om finansiering av bygging fra 2018, og fikk tilsagn om 106,6 millioner på statsbudsjettet for 2021. På grunn av den store prisstigningen under koronapandemien lå tilbudene fra søkerne til entreprenør betydelig høyere enn museets kostnadskalkyle fra før pandemien. Etter søknad fikk museet tilsagn om ytterligere 20 millioner over revidert nasjonalbudsjett i 2023.

På dette grunnlag gjennomførte museet en ny konkurranse for entreprenør i 2023, med vedtak om valg av entreprenør på styremøte 29. november 2023. Byggingen starter derfor opp på nyåret 2024, med anslått byggetid 16 måneder.

Nye stillinger som nødvendige for driften av museumsbygget som åpner i 2025

Museet har hvert år de siste 15 år søkt om nye stillinger for å kunne drive arbeid med samlingsforvaltning og annen faglig virksomhet tilsvarende andre museer. I de 15 årene er det ikke gitt økning i de statlige driftstilskuddene som har muliggjort noen nye stillinger.

På revidert nasjonalbudsjett for 2023 ble det i tillegg til ekstrabevilgning på 20 millioner også bevilget 2 ekstra millioner til drift. Vi er fornøyde med at disse 2 millionene er videreført i grunnlaget for driftstilskudd i forslaget til statsbudsjett for 2024, men forslaget inneholder bare en ubetydelig økning ut over dette. Dette skaper bekymring for vår mulighet til nye stillinger som det er nødvendig å ansette parallelt med byggingen, for å være på plass og bli «skolert» for sine funksjoner i det nye museumsbygget når det åpner.

De siste 15 år uten mulighet til å øke bemanningen i samlingsforvaltning og all annen faglig virksomhet, har medført et stort etterslep i arbeid, og en sterkt økende arbeidsbelastning på flere av museets ansatte. Museets faglige rådgiver er den som kjenner museets samlinger gjennom sitt arbeid siden 1973, og til tross for sine fylte 72 år er han fortsatt i fullt arbeid, ut fra forhåpningen om at det kommer nye stillinger som kan overlapse hans ansvars- og

arbeidsområder i museets faglige virksomhet og samlingsforvaltning. Det bør være lett å forstå at dette utvikler seg til en stadig mer kritisk situasjon, og med muligheter for en ganske dramatisk situasjon, dersom noe uforutsett skulle inntre. Styret har vedtatt å utlyse stilling som konservator, finansiert av de ekstra 3 millioner i revidert nasjonalbudsjett i 2023, men stillingen er foreløpig ikke utlyst. Denne ene stillingen vil imidlertid ikke løse behovet for overlapping innen hele bredden av kunnskapsområder og samlinger.

Norsk Skogfinsk Museums styre ser det nødvendig å påpeke behovet for nye stillinger som *må være på plass og opplært i sine oppgaver før bygget åpnes*. Disse stillingene er:

- **Driftsoperatør / vaktmester for museumsbygget.**
Et bygg av denne karakter vil inneholde mye elektronisk styring og regulering av klima, avtrekk, brannsikkerhet, adgangssikkerhet, AV-styring i auditorium og utstilling, styring av IT/server/telefoni m.m. Det vil være nødvendig å ansette en person som skal ha det praktiske og tekniske ansvar for disse funksjonene i bygget. Denne personen må være på plass når entreprenøren kjører sine tester fram mot overlevering av bygget, slik at personen får førstehånds kjennskap til alle nødvendige funksjoner og reguleringer. Dette innebærer at personen må ansettes i 2024. Museet har i dag ingen person med bakgrunn til å ta ansvar for disse funksjoner og arbeidsoppgaver.
- **Resepsjonist / publikumsvert for mottak av besøkere i museumsbygget.**
Med flere tiårs voksende forventning til det nye museumsbygget som bl.a. vil presentere en stor utstilling om skogfinnenes kultur og historie i Norge, er det helt på det rene at det vil bli en meget stor publikumstilstrømning helt fra åpningen. Museet må kunne ansette personer til å ta imot publikum i så god til før museumsbygget åpner att de kan læres opp i skogfinnenes historie og kultur, og for å bli lommekjent i innholdet i den permanente utstillingen. Med det omfattende «kunnskapshull» vi erfarer i samfunnets kunnskaper om skogfinnene, vil en opplæring måtte ta tid. Disse personene skal ikke bare lære seg en lekse som de ramser av seg. De skal kunne svare på den mengde avanserte spørsmål som vi vet utfra mange tiårs erfaring vil komme. Lenge før åpningen i 2025 vil det være henvendelser og bestillinger som det må være dette personalets oppgave å håndtere. Byggets åpningstider vil overskride en normalukes arbeid, og publikumsvert-funksjonen må derfor deles på flere personer/stillinger. Stillingene som publikumsvert må utlyses i 2024 og være ansatt fra tidlig i 2025.

Kulturdepartementet har gjennom prosessen for museumsbygget uttalt at «når museumsbygget kommer, vil det komme flere stillinger». Vi ser at det ikke vil være mulig å åpne museumsbygget uten at de ovenstående stillingene er på plass i nødvendig tid før bygget åpnes. De vil dels være helt nødvendige for driften av bygget fra før åpning, og dels nødvendig for publikums positive opplevelse, og dermed museets omdømme.

Stillingene ved Norsk Skogfinsk Museum pr. november 2023

Museet har pr. november 2023 4,8 aktive årsverk som fordeler seg slik:

Direktør (100 %), faglig rådgiver (100 %), håndverkere (150 %), hagegartner (50 %), spesialkonsulent (50 %), renholder (10 %) og museumsmedarbeider (20 %).

I tillegg må den store frivillige innsatsen/dugnaden nevnes. Den tilsvarer årlig 5-7 årsverk. I oversikten i regjeringens framlegg til statsbudsjett for museene er de frivillige årsverkene lagt sammen med betalte årsverkene, og Norsk Skogfinsk Museum står dermed oppført med 10 årsverk. Vi reagerer sterkt på dette. Det er fint at dugnadsinnsatsen kommer fram, men den

må skilles fra de faste betalte stillingene for ikke å gi et feil bilde av museets finansierte arbeidskapasitet og økonomiske behov for stillinger. Den frivillige innsatsen løser ikke de grunnleggende behov i museets faglige virksomhet.

Tilleggsbevilgningen på 2 mill. kr. i driftstilskudd i revidert nasjonalbudsjett for 2023 er vedtatt brukt til konservator (100 %) og spesialkonsulent med museumsfaglig utdanning (50 %, kombinert med en eksisterende 50 % stilling). Konservator 1 er ikke tilsatt i 2023, men medregnet denne vil museet ha 5,8 årsverk i betalte stillinger.

Museets samlinger

Norsk Skogfinsk Museums samlinger omfatter de samlingene som er bygget opp i tiden etter 1942, gjennom de museer og historielag som i 2005 inngikk som stiftere av det konsoliderte Norsk Skogfinsk Museum. De mer enn 80 år gamle samlingene omfatter pr. 1/1 2023:

Antikvariske bygninger: 156

Andre bygninger: 27

Kulturlandskap: 2

Hager / hagelandskap: 2

Gjenstander: 35.450

Fotografier: 377.000

Bøker i biblioteket: 55.000

Lydarkiv: 800 timer

Privatarkiv: 600 arkiver

All samlingsforvaltning, inkludert faglig ledelse av håndverkernes restaurerings- og vedlikeholdsarbeid, ligger til stillingen som faglig rådgiver. Det sier seg selv at dette er et helt uoverkommelig arbeid å skulle ha kapasitet til å drive på en måte som det forventes av departement og andre. Før museumsbygget er bygget og innflyttet, er alle kategorier samlinger spredt på mange ulike geografiske steder, noe som selvfølgelig kompliserer både arbeid, oversikt og mulighet til å vise materialet.

De stillingene det er søkt om de siste 15 årene, uten å få en eneste en, er alle stillinger for nettopp arbeid med forvaltning og tilgjengeliggjøring av de ulike kategorier av samlingene.

(...)

Norsk Skogfinsk Museums behov for stillinger med nytt museumsbygg og mange års etterslep i bevilgninger

Norsk Skogfinsk Museum har i 2023 ikke stillinger for å drifte det nye museumsbygget og den økning i besøk som dette vil medføre gjennom helårlig åpningstid, slik vi tidligere har omtalt i dokumentet.

Med de svært knappe ressurser Norsk Skogfinsk Museum har hatt siden konsolideringen som stiftelse i 2005, har det ikke vært mulig å oppfylle verken statens krav til å ta igjen etterslep, eller egne ambisjoner for virksomhet og aktivitet. Det meste har måttet dreie seg om løpende drift, og det løpende arbeidet gjennom mer enn 10 år som har vært nødvendig i kampen for å få aksept for, og statens finansiering av, et nytt museumsbygg.

Museets opptrappingsplan for nye stillinger i årene 2024-2025:

(2023/24) Konservator 1 (Dekkes av ekstrabevilgningen i 2023 og besettes vinteren 2024.)
100 %

Det har lenge hastet med å få denne stillingen på plass for å få overlapping med faglig rådgiver, både når det gjelder kunnskaper om skogfinsk kultur og museets samlinger.

2024 (oktober) Driftsoperatør / vaktmester for det nye museumsbygget 100 %
Museumsbygget er på 1.620 m², med mye tekniske og elektroniske styringssystemer. Stillingen må være på plass under entreprenørs testkjøring av bygget, og før bygget overleveres byggherre (ventelig senhøsten 2024), da 1 års prøvedrift innledes våren 2025, der feil og mangler kan avdekkes. Det er helt vesentlig at driftsoperatøren er med fra siste del av byggingen, for å få nødvendig innsikt og opplæring.

2025 (februar) Resepsjonist / publikumsvert 100 + 50 %
Museet skal ha helårsåpent. Resepsjonisten er publikums møte med museet. Den har oversikt over alt i bygget, kan svare på alle spørsmål om skogfinsk kultur og har ansvar for billettsalg, museumsbutikken, varebeholdning, bestillinger, booking mm. På grunn av helgeåpent og ferieavvikling må stillingen bemannes av 2 personer. Stillingene må være på plass snarlig etter årsskiftet 2024/25 for opplæring i kunnskaper om det skogfinske, og være med under montering av den permanente utstillingen.

2025 (januar) Administrasjonsleder 100 %
Museumsbygget vil medføre en betydelig økning i administrasjon, regnskap, budsjett, lønninger, fakturering osv. Stillingen er for å avlaste oppgaver som direktøren har utført hittil. Skal også ha oppgaver som museets IT-person.

2025 (januar) Bibliotekar (vakant stilling) 100 %
Museet hadde tidligere ansatt bibliotekar, men stillingen ble omgjort til håndverkerstilling, grunnet vedlikeholdsbehovene i den store bygningsmassen, ettersom det ikke ble økning i driftstilskudd for nye stillinger. Bibliotekaren er nødvendig for innflytting av biblioteket i det nye museumsbygget, og for å påbegynne å ta igjen det store etterslepet på flere titusen bøker som skal registreres, katalogiseres og klassifiseres i BIBSYS.

2025 (april) Formidler / guide – også i kombinasjon med Finnetunet 100 %
Formidler i museumsbyggets utstilling og auditorium for skolebesøk og generelle grupper, og også på Finnetunet. Må være på plass fra tidlig sommer 2025, for opplæring i det skogfinske.

2025 (mai) Fotograf / bildearkivar 100 %
Ansvar for fotoarkivet, med arkivering, identifisering, registrering, digitalisering, gjenfinning og tilgjengeliggjøring. Og i tillegg oppgaven med løpende fotodokumentasjon av skogfinske tema i felten. I museumsbygget blir det klimastyrt rom for fotoarkivet og arbeide med foto. Fotografen må være med ved innflytting og organisering av arkivet.

2025 (august) Renholder 90 %
Museumsbygget vil medføre langt større besøkstall og økt behov for løpende renhold på et langt større areal, også i ferier, og iblant også i helger. 2 personer i 50 + 40 % i tillegg til 10 % allerede.

2025 (oktober) Museumspedagog 100 %

Ansettes høsten 2025, med utarbeidelse av pedagogiske opplegg for skoler og allmuen for 2026, både for utstillingen i museumsbygget, og for formidlingen på museets 6 anlegg som har sommeråpent. Formidlere og guider må opplæres kontinuerlig i det skogfinske.

Minoritetsfaglig stilling for det skogfinske 100 %

Stillingen skal ha ansvar for minoritetsspørsmål ved museet, både i museets virksomhet og utad. Den skal være pådriver, holde kurs, foredrag, seminarer, publisere, og delta nasjonalt og internasjonalt på møter og konferanser. Stillingen vil dekke viktige funksjoner som faglig rådgiver og direktør har hatt fram til nå.

Håndverker / leder for håndverkerne 100 %

Faglig rådgiver har hatt denne funksjonen, ut fra kunnskaper om skogfinsk byggeskikk og 50 års erfaring. Dette er ny stilling for å dekke den funksjonen.

Arkivar 100 %

Ansvar for museets arkiver – både museets driftarkiv, museets arkiv med bygningsdokumentasjon, museets lydarkiv og museets store samlinger av privatarkiver. Registrering, digitalisering, tilgjengeliggjøring m.m.

Flere av de oppførte stillingene planlegges ansatt noe uti ansettelsesåret, ut fra det tidspunkt de vil være nødvendige i forhold til utviklingen med museumsbygget, noe som vil gi redusert lønnskostnadene det første året.

De oppførte stillingene gjelder først og fremst for å dekke museets vitale funksjoner som museum. Museet er i gang med å planlegge den utviklingen som vil være nødvendig for å dekke de utvidede samfunnsroller og funksjoner som bl.a. Sannhets- og forsoningskommisjonen markerer for museet.

Det årlige, statlige driftstilskuddet til Norsk Skogfinsk Museum for 2023 er 3,355 mill., fra Innlandet fylkeskommune 0,7 mill., og fra vertskommunen Grue 0,1 mill. Museets egeninntekter er på 2,02 mill. kr.

Med grunnlag i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport mener vi at vi har grunn til forvente tiltak for forsoning som reelt veier opp for den urett som kommisjonen påpeker også er begått mot skogfinnene, helt fra innvandringen og fram til nylig i kampen for museumsbygg. Det har i mange år vært en unison støtte og forventning i hele det skogfinske miljøet for at Norsk Skogfinsk Museum må løftes opp på et økonomisk og bemanningsmessig nivå som gjør det mulig å synliggjøre, formidle og kontinuerlig drive arbeidsinnsatser for å veie opp alt det som storsamfunnet har forsømt av dokumentasjon, bevaring og formidling av skogfinnernes bidrag i Norges kulturinnhold og historie.

Museet sender dette dokumentet som vedlegg til budsjettøknaden for 2025, ettersom vi ser at museet nå er på et punkt i utviklingen der nye stillinger vil være helt avgjørende for museets mulighet til å kunne åpne museumsbygget til planlagt tid, og avgjørende for om museet vil kunne dekke de forventninger som er til museets kapasitet og handlekraft med det nye museumsbygget. Stillingene vil også skape den kapasitet som vil oppfylle statens forventninger og krav til museets virksomhet til å ta igjen etterslep i samlingsforvaltningen.

Ettersom budsjettsøknaden gir muligheter for bare å legge inn tre nye tiltak, vil vi med dette dokumentet vise og argumentere for at Norsk Skogfinsk Museum i 2025 vil være i en situasjon hvor tre tiltak/stillinger ikke er nok for den opprustning som vil være nødvendig for å kunne åpne museumsbygget på ettersommer/høst 2025. Museet har behov for at nye stillinger tilknyttet driften av museumsbygget kommer på plass allerede i 2024, mens flere fagstillinger forventes å kunne finansieres fra 2025.

(Sign. Anders Jan Larsson, styreleder)